

POSTANOWIENIE

Dnia 13 listopada 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marian Kocon (przewodniczący)

SSN Władysław Pawlak (sprawozdawca)

SSN Anna Owczarek

w sprawie z powództwa P. P.
przeciwko (...) Zakładowi Ubezpieczeń S.A. z siedzibą w W.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 13 listopada 2019 r.,
zażalenia powoda na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 27 sierpnia 2019 r., sygn. akt I ACa (...),

**uchyla zaskarżone postanowienie i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Apelacyjny w (...) odrzucił skargę kasacyjną powoda P. P. od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 30 kwietnia 2019 r.

W uzasadnieniu wyjaśnił, że postanowieniem z dnia 7 sierpnia 2019 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił wniosek powoda o zwolnienie od opłaty od skargi kasacyjnej, która wyniosła 9 449 zł, z uwagi na to, że na jego rzecz została prawomocnie zasądzona kwota 48 467,13 zł z ustawowymi odsetkami od sierpnia 2014 r. Odpis postanowienia o odmowie zwolnienia od kosztów sądowych pełnomocnik powoda otrzymał 12 sierpnia 2019 r., a zatem na podstawie art. 112

ust. 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (jedn. tekst: Dz. U. z 2019 r., poz. 785 ze zm.; dalej: „u.k.s.c.”), powinien był w terminie tygodniowym uiścić należną opłatę sądową od skargi kasacyjnej, czego nie dopełnił.

W zażaleniu powód zaskarżając orzeczenie o odrzuceniu skargi kasacyjnej wniósł na podstawie art. 380 k.p.c. o rozpoznanie prawidłowości postanowienia z dnia 7 sierpnia 2019 r. o odmowie zwolnienia go od kosztów sądowych w zakresie opłaty od skargi kasacyjnej i prawidłowości postanowienia z dnia 23 sierpnia 2019 r. odmawiającego sporządzenia i doręczenia uzasadnienia postanowienia z dnia 7 sierpnia 2019 r.

Zarzucił naruszenie art. 102 u.k.s.c. polegające na przyjęciu, że prawomocnie zasądzono na jego rzecz kwotę 48 46, 13 zł z odsetkami, podczas gdy opłata o skargi kasacyjnej wynosi 9 449 zł, a także naruszenie art. 357 § 2 k.p.c. i art. 394 pkt 2 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W związku z wnioskiem powoda o kontrolę w trybie art. 380 k.p.c., w zw. z art. 398²¹ k.p.c., art. 397 § 2 k.p.c. i art. 394¹ § 3 k.p.c. postanowienia Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 7 sierpnia 2019 r., które miało wpływ na zaskarżone postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej, należało dokonać merytorycznej kontroli postanowienia z dnia 7 sierpnia 2019 r., a w konsekwencji oceny wniosku powoda o zwolnienie od kosztów sądowych w zakresie opłaty od skargi kasacyjnej.

Wpływu na postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej nie miało natomiast postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 23 sierpnia 2019 r. odmawiające sporządzenia i doręczenia uzasadnienia postanowienia z dnia 7 sierpnia 2019 r., które nie podlegało zaskarżeniu środkiem odwoławczym, a zatem Sąd Apelacyjny w świetle art. 357 § 2 k.p.c. nie było obowiązany je uzasadnić.

Stosownie do art. 102 ust. 1 i 2 u.k.s.c. zwolnienia od kosztów sądowych może domagać się osoba fizyczna, jeśli złoży oświadczenie, z którego wynika, że nie jest w stanie ich ponieść bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny. Do wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych powinno być dołączone

oświadczenie obejmujące szczegółowe dane o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania osoby ubiegającej się o zwolnienie od kosztów.

Sąd może zwolnić stronę od kosztów sądowych w części, jeżeli strona jest w stanie ponieść tylko część tych kosztów (art. 101 ust. 1 u.k.s.c.).

Oceny sytuacji majątkowej strony składającej wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych dokonuje się na podstawie danych zawartych w jej oświadczeniu, chyba, że sąd poweźmie wątpliwości co do jej rzeczywistego stanu majątkowego i zarządzi w tej materii dochodzenie (art. 109 ust. 1 u.k.s.c.).

Postanowieniem z dnia 28 listopada 2014 r. Sąd Okręgowy w (...) zwolnił powoda od ponoszenia kosztów sądowych w części, tj. od każdorazowej opłaty sądowej i każdego wydatku ponad kwotę 1 000 zł (k. 64). Pomimo częściowego uwzględnienia powództwa przez Sądy obu instancji nie został zastosowany art. 113 ust. 2 pkt 1 u.k.s.c. w odniesieniu do należnej opłaty sądowej od oddalonej części roszczenia (k. 496 i 557), czyli Sądy obu instancji faktycznie zwolniły powoda od obowiązku ponoszenia brakującej części opłaty sądowej z zasądzonego na jego rzecz roszczenia. Wprawdzie Sądy błędnie powołują się na art. 102 k.p.c. (k. 515 i 581), gdyż ten przepis dotyczy rozstrzygnięcia o kosztach procesu pomiędzy stronami, zaś art. 113 ust. 4 u.k.s.c. dotyczy kosztów sądowych należnych Skarbowi Państwa, ale nie ulega wątpliwości, że Sądy nie nałożyły na powoda obowiązku zwrotu Skarbowi Państwa brakujących kosztów sądowych w tym części opłaty sądowej od oddalonej części powództwa, od której powód wcześniej został zwolniony (powołane postanowienie z dnia 28 listopada 2014 r.). Nie ma tutaj przesadzającego znaczenia różnica normatywna pomiędzy instytucją zwolnienia od kosztów sądowych (art. 102 u.k.s.c.) i instytucją odstąpienia w orzeczeniu kończącym sprawę od obciążania strony brakującymi kosztami sądowymi należnymi Skarbowi Państwa (art. 113 ust. 4 u.k.s.c.).

W konsekwencji, jeśli Sądy obu instancji nie uznały, iż skutek zasądzenia na rzecz powoda części roszczenia, nastąpiła zmiana okoliczności, w stosunku do tych, które legły u podstaw częściowego zwolnienia od kosztów sądowych postanowieniem Sądu Okręgowego z dnia 28 listopada 2014 r., uzasadniająca obciążenie go należnymi Skarbowi Państwa kosztami sądowymi, w tym brakującą

częścią opłaty sądowej od oddalonej części roszczenia, to nie było podstaw do odmiennego potraktowania go w zakresie obowiązku ponoszenia opłaty sądowej od skargi kasacyjnej, w kontekście jego wniosku o zwolnienie od tej opłaty, w stosunku do sytuacji, w której został on częściowo zwolniony od opłat sądowych w postępowaniu przed Sądem pierwszej i drugiej instancji.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje pogląd, że gdy na wcześniejszych etapach postępowania stronie przyznano zwolnienie od kosztów sądowych, odmowa udzielenia takiego zwolnienia w postępowaniu kasacyjnym wymaga stwierdzenia, że położenie skarżącego uległo zmianie (zob. postanowienie z dnia 27 listopada 2013 r., V CZ 61/13, nie publ., z dnia 6 maja 2011 r., II CZ 12/1, nie publ.).

Dlatego oddalenie w całości wniosku powoda o zwolnienie go od opłaty sądowej od skargi kasacyjnej nie było prawidłowe.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.

aj